

N051

NO51

Mu naine vihastas

Lavastajad-kunstnikud Ene-Liis Semper ja Tiit Ojasoo
Dramaturg Eero Epner
Muusikaline kujundaja Hendrik Kaljujärv

Laval
Rasmus Kaljujärv
Eva Klemets
Rea Lest (Lavakunstkooli XXVI lend)
Jörgen Liik (Lavakunstkooli XXVI lend)
Gert Raudsep
Simeoni Sundja (Lavakunstkooli XXVI lend)
Juhan Ulfsak (Von Krahli Teater)
Linda Vaher (Lavakunstkooli XXVI lend)

Etendub ühes vaatuses

Aitäh Helena Pruuli, Madis Laid ja Swisshotel, Radisson Blu Hotel Olümpia,
Eha-Kai Mesipuu ja Nordic Hotel Forum

Esietendus 15. mail 2014 Teater NO99s

Lavastusala juhataja
Pealavameister
Inspitsient-rekvisiitor
Lavameistrid
Valgustajad
Helimeister
Videomeister
Grimeerijad
Kostümeerija
Kava koostaja
Kava kujundaja
Teatri direktor-loominguline juht

Kairi Mändla
Reigo Tammjärv
Ülle Hertmann
Ivar Villers, Kristo Mägi, Madis Vahtramäe
Ants Kurist, Siim Reisspass
Raido Linkmann, Karl-Gustav Kello
Tanel Ojasoo
Gristina Krüger, Kaia Pihlak
Moonika Lausvee
Eero Epner
Martin Pedanik
Tiit Ojasoo

Kas te olete enda käest küsinud, mida te päeva jooksul mõtlete? Tegelikult ju väga väheseid asju. Kui keegi peaks kuidagi sinu päeva jooksul mõeldud mõtted ära süstematiseerima, siis oleks see päris lihtne: praktilised või mehhaanilised mõtted, oma tegevuste ja aja planeerimine (näiteks pane kohv tilkuma enne, kui pesed oma hambaid, aga sai pane röstima pärast, sest see ei võta palju aega), tööasjad, rahahirmud, kodused mured, seksuaalfantaasiad. Õhtusöögi ajal vaatad oma naise vananevat nägu, mis erutab sind nii palju vähem kui armukese nägu, aga ta on muidu tore naine, mis seal ikka parata, elu on selline, ja nii sa räägid temaga viimasest valitsusskandaalist. Kõige vähem maailmas huvitab sind viimane valitsusskandaal, aga millest muust ikka rääkida? Kui sellised mõtted kõrvale jätta, siis ma arvan, me peame kõik tunnistama, et ega eriti palju alles ei jää. Muidugi, on ka teisi hetki. Kahe pesupulbireklaami vahel lastakse järsku ennesõjaaegset tangot, "Violetta", ja sa näed oma silme ees õhtuse jõe öist loksumist ja Hiina laternaid tantsupõranda ümber, sa tunned õnneliku naise nahal hõrku higilõhna; või pargi sissepääsu juures meenutab mingi lapse naeratav nägu sulle su poega sel hetkel, kui ta hakkas esimest korda kõndima; tänaval tungib päikesekiir läbi pilvede ja lööb paksud lehed särama, ja sa mõttled korruga oma lapsepõlve peale, kooliõue peale, kus sa sõda mängisid, karjusid õudusest ja õnnest. Sel hetkel on sul olnud inimlik mõte. Aga jah, see on haruldane asi.

Jonathan Littell
"The Kindly Ones"

Tema magamistoa seinakapist leidsin ma mitusada fotot - peidetud tuhmunud pruuni värvi ümbrikesse, kleebitud kaardu tõmmanud albumitesse, puistatud laiali sahtlitesse. Viisist, kuidas ta need ladustanud oli, järeldasin ma, et ta ei olnud neid kunagi vaadanud, ta oli isegi unustanud, et need üldse olemas olid. Üks väga suur album, köidetud kallisse nahka, kuldne pealkiri pressitud kaanele - "See on meie elu: Austerid" - oli täiesti tühi. Keegi, ilmselt minu ema, oli kunagi hoolitsenud selle eest, et album tellida, kuid keegi polnud kunagi näinud vaeva selle täitmisega.

Tagasi koju jõudnud, kummardusin ma uurivalt fotode kohale, tundes lumma, mis oli peaaegu et maaniline. Minu jaoks olid nad vastupandamatud, hindamatud, midagi püha reliikvia sarnast. Tundus, et nad võivad mulle rääkida asju, mida ma kunagi ei olnud teadnud, nad võivad paljastada mõne varem peidus olnud tõe, ja ma uurisin neist igaüht tähelepanelikult, imedes endasse iga viimase kui detaili, ka kõige vähemtähtsama varju, kuni kõik pildid olid muutunud osakeseks minust. Ma ei tahtnud ühelgi asjal lasta kaotsi minna.

Surm võtab mehelt tema keha. Elus on mees ja tema keha sünonüümid, surmas on mees ja on tema keha. Me ütleme: "See on selle ja selle surnukeha", justkui poleks too keha, mis kunagi oligi mees, aga mitte miski, mis lihtsalt representeerib meest või kuulub talle, enam iseenesest tähtis. Kui tuppa astub mees ja sa surud tema kätt, siis sa ei tunne, et sa surud pelgalt tema kätt, või tema keha, sa surud *tema* kätt. Surm muudab seda. See on selle ja selle surnukeha, see pole enam too mees. Süntaks on täiesti erinev. Me räägime nüüd kahest asjast, mitte enam ühest, vihjates nõnda, et mees jätkab eksisteerimist, aga nüüdsest veel vaid ideena, piltide ja mälestuste kogumina teiste inimeste kujutlustes. Mis puutub kehasse, siis see on nüüdsest vaid luu ja liha, hunnik mateeriat.

Nende fotode avastamine oli minu jaoks tähtis, sest need näisid tagasi toovat mu isa füüsilise olemasolu maailmas, nad andsid mulle illusiooni, et ta on endiselt siin. Fakt, et ma polnud paljusid pilte kunagi varem näinud, eriti neid, mis olid pärit tema nooruspõlvest, tekitasid minus kummalise tunde, et ma kohtun temaga esimest korda, et ainult üks osa temast on lõpetanud olemise. Ma olin oma isa kaotanud. Aga samas olin ma ta ka leidnud. Kuni ma hoidsin neid pilte oma silme ees, kuni ma uurisin neid tähelepanelikult, tundus, nagu oleks ta endiselt elus, isegi surmas. Või kui mitte elus, siis vähemalt mitte surnud. Või pigem: ta oli kuidagi pausi peale pandud, suletud universumisse, millel polnud midagi pistmist surmaga ja kuhu surm kunagi siseneda ei suuda.

Paul Auster
"The Invention of Solitude"

Igapäevanus. See pole niisama tülpimus, mõttetus, kordumine, triviaalsus, see on samas ka ilu; näiteks õhkkonna maagiiline sarm on asi, mida igaüks on oma elus tundnud: muusikahelid, mis kostuvad väga hägusalt naaberkorterist, tuul lõgistamas aknaklaase või õpetaja monotoonne hääl, mida armuvalus koolitüdruk tuimalt kuulab. Need triviaalsed olud vajutavad mõnele isiklikule elamusele järeleaimamatu ainulaadsuspitseri, mis selle kuupäevastab ning unustamatuks muudab.

Kuid Flaubert läks oma igapäevaste banaalsuste uuringutes veelgi kaugemale. Kell 11 hommikul jõuab Emma kohtamisele katedraalis ning annab sõnatult Léonile, oma veel platoonilisele armukesele, kirja, milles teatab, et ei soovi enam temaga kohtuda. Seejärel ta läheb, langeb põlvili ning hakkab palvetama; kui ta püsti tõuseb, astub tema juurde giid, kes kutsub neid kirikuga tutvuma. Et oma randevuud saboteerida, nõustub Emma temaga ning paarike on sunnitud peatuma hauamonumendi ees, tõstma pead ühe surnud mehe ratsakuju poole, külastama üht hauda ja kuju teise järel ning kuulama giidi ilukõnet, mille Flaubert paneb kirja kogu selle totruses ja igavas pikkuses. Pööraselt vihane ja võimetu edasi kuulama, katkestab Léon ringkäigu, tirib Emma kirikuplatsile, kutsub hobutakso ja sealt algabki kuulus vaatemäng, millest me ei näe ega kuule midagi peale aeg-ajalt taksost kostva mehehääl, mis ütleb kutsarile iga kord uue suuna, et sõit jätkuks ja armatsesine iial ei lõpeks.

Ühe kirjanduse kõige kuulsamatest erootilistest stseenidest algatas äärmine banaalsus: õudne tüdimus ja lakkamatu sõnamulin. Teatris saab üks suur tegu sündida vaid teisest suurest teost. Ainuüksi romaan suudab paljastada üüratu, müstilise mõttetuse võimu.

Samas pole tegevuspaiga teatraliseerimine minu meelest ei tehniline vajadus ega veel vähem viga. Sest sündmuste ladestumine, kus mis iganes võib sisaldada midagi erilist ning väheusutavat, on kõik äärmiselt huvitav! Kui see juhtub meiega meie päriselus, täidab see meid imestusega - kes võiks seda eitada? Rõõmustab meid! Muutub unustamatuks! Balzaci või Dostojevski (viimane Balzaci järgija, mis puutub romaani vormi) tegevuspaigad peegeldavad üsna omamoodi ilu: ilu, mis on väga haruldane, jah, kuid sellegipoolest tõeline ning selline, mida igaüks on oma elu jooksul tundnud (või vähemalt põgusalt näinud).

See tuletab mulle meelde minu nooruspõlve vabameelset Böömimaad: minu sõpradel oli kombeks kuulutada, et mehel pole oivalisemat kogemust kui armatseda kolme naisega ühe päeva jooksul. Mitte nagu mingi mehhaaniliselt toimiv orgia, vaid personaalne seiklus, mis kerkib mingitest võimalustest, üllatustest, valgustavate võrgutamiste ootamatutest kokkupuudetest. Sel "kolme naise päeval", mis oli äärmiselt harvaesinev, unenäoline, oli pimestav võlu, mis, nagu ma täna mõistan, ei sisaldanud mingit atleetilist seksuaalset sooritust, vaid kiirete kohtumiste seeria *eepillist ilu*, milles iga naine paistis eelneva foonil veelgi unikaalsem ja nende kolm keha olid justkui kolm pikka nooti, mängitud erinevatel muusikariistadel ja seotud omavahel ühes akordis. See oli üsna omamoodi ilu, *elu äkktiheiduse ilu*.

Milan Kundera
"Eesriie"

Tõlkinud Martin Kala

Probleem on selles, et üksnes reeglite järgi elamisest ei piisa. Tõepoolest, te suudate (mõnikord viimasel hetkel, tõesti viimasel hetkel, kuid üldiselt te siiski saate sellega hakkama) elada reegli järgi. Teie tuludeklaratsioon on korralikult esitatud. Teie arved õigeaks ajaks makstud. Te kannate alati kaasas isikut tõendavat dokumenti (ja krediitkaarti väikeses spetsiaalses rahataskus!).

Ometigi pole teil ühtegi sõpra.

Reeglid on keerulised, neil on mitu vormi. Lisaks töötamisele tuleb kindlasti sooritada sisseostud, rahaautomaatidest tuleb võtta raha (ja sageli peate enne tükk aega ootama). Ja eelkõige peate vaatama, et oleks makstud ametiasutustele, kes korraldavad teie elu mitmesuguseid tahke. Tagatipuks võite te haigeks jääda, mis toob kaasa lisakulutusi ja uusi formaalsusi. Ometigi jääb teile ka vaba aega. Mida sellega peale hakata? Kuidas seda kulutada? Kas pühendada see ligimestele? Kuid ausalt öeldes ei huvita ligimesed teid mitte sugugi. Kuulata muusikat? See oli lahendus, kuid pikapeale tuleb teil tunnistada, et muusika liigutab teid üha vähem.

Majapidamistööd, selle kõige laiemas tähenduses, võib olla väljapääs. Kuid ometi ei suuda miski välistada ühe sagedevaid hetki, mil omavahel segunevad täielik üksindus, universaalse tühjuse tunnetamine ja aimdus, et teie elu sarnaneb üha enam valulise ja pöördumatu läbikukkumisega, ja see tekitab teile tõelisi kannatusi.

Ja ometigi ei taha te veel ära surra.

Kunagi oli teil elu. Oli hetki, kui teil oli elu. Muidugi ei mäleta te enam väga täpselt; fotod annavad sellest siiski tunnistust. Ilmselt oli see nii teie noorukipõlves või veidi aega pärast seda. Küll on teie eluisu siis alles suur! Elu näis teile täis enneolematuid võimalusi. Teil oli võimalus saada varieteelauljaks, reisida Venezuelasse.

Ja mis veelgi üllatavam: teil oli ka lapsepõlv. Vaadake praegu ühte seitsmeaastast last, kes mängib oma sõduritega elutoa vaibal. Palun vaadake teda tähelepanelikult. Sellest ajast peale, kui tema vanemad lahutasid, isa tal enam pole. Oma ema näeb ta suhteliselt harva, too töötab tähtsal kohal mingis kosmeetikafirmas. Ometi mängib ta seal oma sõduritega, ja huvi, mida ta ilmutab nende kujutiste vastu, mis sümboliseerivad maailma ja sõda, näib olevat väga elav. Juba on ta pisut kalgistunud, seda küll; kuid vaadake vaid, millist huvi ta maailma vastu ilmutab!

Ka teie tundsite kunagi maailma vastu huvi. See oli tükk aega tagasi; olge hea, tuletage meelde. Reegli väljast üksi teile enam ei piisanud; te ei suutnud enam kauem selles elada; te olite sunnitud astuma võitlusväljale. Tuletage meelde see konkreetne hetk. See oli hea hulk aega tagasi, kas pole? Tuletage meelde: vesi oli külm.

Nüüd olete juba kaldast kaugel, oo jaa, te olete kaldast ikka väga kaugel!
Pikka aega kujutlesite, et on olemas teine kallas; nüüd enam mitte. Ometi te ujute edasi ja iga liigutus viib teid lähemale uppumisele. Te ahmite õhku, kopsudes kõrvetab. Vesi näib teile üha külmem ja eelkõige üha mõrum. Te pole enam päris noor. Nüüd te surete. Tuletage endale veel kord meelde see hetk, kui astusite võitlusväljale.

Otse meie silme all läheb maailm aina ühetaolisemaks;
telekommunikatsioonivahendid arenevad kiiresti; korterite sisustusse ilmub üha uuemat tehnikat. Inimsuhted muutuvad tasapisi võimatuks, mis omakorda vähendab lugude arvu, millest koosneb üks elu. Ja vähehaaval ilmub nähtavale surma pale kogu oma ilus. Kolmas aastatuhat töötab tulla tore.

Michel Houellebecq
"Võitlusvälja laienemine"
Tõlkinud Triinu Tamm

Seal ta seisis, vaevu 16-aastane, kuid juba uhke oma Tommy Hilfigeri aluspükste üle. Ta teadis nende väärtust. Ta teadis ka selle väärtust, mis neist pükstest välja sirutus: kaks täiusliku kujuga jalga, reied, millest täiskasvanud mees peopesi kokku surudes ümbert ulatub võtma, ja sääred, mis kutsusid isegi selle kuurorti kõikenäinud kerjustel esile midagi üllatusvõdina sarnast. Ta tundus olevat ebamaine, kusagilt mujalt pärit. Ja ometi olin ma seda kõike juba kusagil näinud. Lugenud temasuguste kohta mõnest raamatust. Näinud piltide pealt. Vaadanud televiisorist. Kuulnud tuttavatelt. Temas ei olnud midagi erakordset. Ta oli nagu mina: tsitaat millestki, mis oli juba kusagil enne mind olemas. Vaatasin tema jalgu. Jah, minu äsjamõeldud mõte on võimalik. Sellest hoolimata tundsin pidurdamatut tungi minna tema juurde ja libistada keelega üle tema põlveõnaruste.

Thomas Heineke
“Die Untersuchung des Alltags”

Teater NO51, Sakala 3, Tallinn
www.no99.ee

